

Asia: VM151:00/2018

Lausuntopyyntö kansallisen tekoälyohjelma AuroraAI:n kehittämis- ja toimintasuunnitelmasta vuosille 2019-2023

1. Kohti ihmiskeskeistä yhteiskuntaa

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Näemme erittäin hyvänä, että tällaista kehitystä edistetään myös valtionhallinnossa. Konseptissa on paljon potentiaalia parantaa kansalaisten (ja yritysten) saamaa palvelua. Ajatus siitä, että palvelut tulisivat ihmisten luo eikä ihmisten tarvitsisi hakeutua palveluiden ääreen on kannatettava.

Lausuntomateriaalissa konsepti on kuvattu varsin ymmärrettävästi ja selkeästi. Tarve ja tausta Aurora AI:n kaltaisille ratkaisuille tuodaan hyvin ja perustellusti esiin. Tietojen käyttöön liittyviä eettisiä asioita on pohdittu varsin kattavasti ja materiaalissa tuodaan myös esille ratkaisuja, miten tietojen käyttöön liittyviä ongelmakohtia pyritään käytännössä ratkaisemaan.

Ihmiskeskeisyys asioiden ja palveluiden johtamisessa vaatii uutta osaamista ja uudenlaisia kyvykkyyksiä. ”Ihmiskeskeisyys vaatii uutta osaamista ja kyvykkyyksiä” ja ”Organisaatioiden kyvykkyyksien kehittäminen” –osiot kiteyttävät hyvin tulevaisuuden osaamistarpeita ja ovat käyttökelpoisia jo sellaiseen esimerkiksi organisaatioiden toiminnan kehittämisessä.

Digiminä tiedon hallinnasta olisi hyvä olla esimerkkikuvauksia asian konkretisoimiseksi. Lisäksi olisi hyvä tarkentaa millaiset palvelut ja mitkä toimijat tietoa voivat käyttää ja miten. Digiminän ”profiloinnissa” on selkeästi piirteitä ja samankaltaisuuksia esimerkiksi joidenkin kansainvälisten yhtiöiden jo pitkään tekemään käyttäjäanalysointiin ja siihen perustuvaan personoituun palvelutarjontaan. Näiden kokemuksista olisi hyvä poimia hyvät ja toimivat käytännöt ja vastaavasti välttää toistamasta tässä konseptissa vähemmän toimivia käytäntöjä ja malleja.

Konsepti tässä muodossa näkee ihmiset pitkälti toiminnan kohteina. Suunnitelmasta välittyy kapeahko käsitys ihmislähtöisyydestä, kun mukana ei ole ihmisen aktiivista toimijuutta yhteisön

jäsenenä muussa kuin palvelun käyttäjän roolissa. Tulisikin pohtia, miten alustalle saataisiin myös kansalaisten aktiivista toimijuutta tukevia palveluita. Konseptilla olisi mahdollisuus tukea kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisuutta, vaikuttamismahdollisuuksia ja demokratiaa. Ihmisen toimintaa ei tulisi määritellä liian tarkkaan, vaan järjestelmän tulisi jättää tilaa ihmisten omalle kokeilevalle toiminnalle ja uuden keksimiselle. Alusta voisi palvella esimerkiksi järjestöjä ja avoimia kansalaisverkostoja (vrt. kaupunginosa-aktivismi, verkostojen tekemä luontokohteiden suojelu ja kunnostus tms.). Palvelusta voisi saada tietoa esim. toimintaan tarvittavista luvista ja tuista.

2. AuroraAI-toiminta 2019-2023

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Kohdassa 2, "Käynnistetään tiivis yhteistyö kansalaisten ja yritysten kanssa selvittämällä tärkeimmät elämäntapahtumat ja liiketoimintapahtumat, joista halutaan sujuvampia ja entistä vaikuttavampia." Pohdittavaksi, jos konseptia voisi laajentaa myös muihin elämäntapahtumat –teemaan verrattaviin julkisen sektorin toimintoihin. Esimerkkinä luonnosta tai ympäristön tilasta huolehtimiseen ja näihin liittyviin tarpeisiin (ihmisen hyvinvointi ja siihen liittyvät tapahtumat).

Yhteistyön ja tiiviin yhdessä tekemisen korostaminen nähdään erityisen hyvänä lähestymistapana tulevaisuuden merkittävässä hankkeissa.

Konsepti ja sen mahdollinen toteuttaminen on monitahoinen ja monisäikeinen kokonaisuus, mikä vaatii ehdottomasti sekä toimeenpanon / toiminnan muutoksen tukitiimin että AuroraAI – tilannekeskuksen. Näiden lisäksi on perusteltua perustaa Aurora AI-verkon tukitiimi. Riittävällä resurssoinnilla tukeen ja tilannekuvan ylläpitämiseen omalta osaltaan varmitetaan hankeen suunniteltu edistyminen ja tavoitteiden saavuttaminen.

3. Organisaatioiden kytkeytyminen ja toimeenpanon tuki

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Suomen ympäristökeskuksella (SYKE) on kattavat ympäristön tilaan ja sen käyttöön liittyviä aineistoja, joiden hyödyntämistä eri kansalaisten tarpeisiin voitaisiin huomattavasti kehittää liittämällä toimintoja myös Aurora AI verkostoon/yhteistyöhön. Keinoäly ja koneoppisovelluksia ollaan ottamassa käyttöön parasta aikaa eri ympäristösovelluksissa. Konseptin kehittämisessä mukana oleminen, teemaan liittyvät yhteiset hankkeet ja/tai muu kokemusten jakaminen olisi tärkeää.

Suomen ympäristökeskus SYKE on kiinnostunut kytkemään toimintoja mahdollisuuksien mukaan osaksi muodotettavia palveluekosysteemejä.

4. Yleiset huomiot, kommentit ja palaute

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

On hienoa, että myös julkinen sektori kokeilee ja ottaa rohkeasti käyttöön uusia teknologioita riittävän aikaisessa vaiheessa, jotta teknologisesta kehityksestä voidaan hyötyä mahdollisimman paljon sen elinkaaren aikana. Kokeilemalla jotain uutta yhdellä osa-alueella, voidaan samaa konseptia ja teknologiaratkaisuja soveltaen hyödyntää toisilla osa-alueilla. Yhdessä on enemmän – sektorirajat ylittävä yhteistyö on kannatettavaa.

Aurora AI on innostava konsepti ja seuraa nykyhetken tarpeita ja teknologisia mahdollisuuksia. Konseptin soveltaminen esimerkiksi ympäristötoimialalle olisi kiinnostavaa.

Ihmisten tietojen käyttöön ja ihmisten luokitteluun liittyvät eettiset kysymykset on esityksessä tuotu esiin, näitä tulisi kuitenkin avata vielä esimerkein. Pohdittavaksi, voisiko mainitun monialaisen AI-eettisen asiantuntijaryhmän rinnalle harkita myös kansalaisia osallistavaa mekanismia tuomaan esiin tietojen käyttöön ja hallintaan liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Konsepti tuo mieleen 90-luvun lopulla paljon esillä olleen massaräätälöinti –konseptin, mitä kehitettiin teollisuuden tuotteiden myöhäisen asiakasräätälöinnin kustannustehokkuuden lisäämiseksi. Nimensä mukaisesti konseptissa tuotettiin massatuotannossa asiakaskohtaisia tuotevariantteja, missä asiakaskotainen varioitavuus toteutettiin tuotesuunnittelun avulla tuotantoprosessissa mahdollisimman myöhäisessä vaiheessa. Tässäkin konseptissa massaräätelöidään palveluja, jotka varioidaan asiakkaan tarpeiden mukaisiksi mahdollisimman kustannustehokkaasti ja laadukaasti. Palvelukokonaisuudet tulee suunnitella/määritellä niin, että massaräätälöinti on mahdollista.

Tekoälyllä sujuvoitettavia tilanteita, joita voisi selvittää case-tutkimuksina, voisivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Kansalainen, yhteisö tai organisaatio haluaa kehittää jonkin alueen palvelutarjontaa. Tekoäly tuo aihetta koskevaa dataa ja tietoa mm. alueen toimijoista, joiden kanssa tehdä yhteistyötä (mm. epämuodollisten toimijoiden rekisteri, jollaisen mahdollistamista OM on pohtimassa työssään yhteisömuotoisen kansalaistoiminnan säätelyn kehittämiseksi), ja välineitä käydä edistämään asiaa (kuten paikalliset someryhmät, yhteiskirjoittamisalusta, kokoontumistilojen varauspalvelu, joukkorahoituslusta).

- Kansalainen, yhteisö tai organisaatio haluaa tehdä vaihtoehtoisen budjetin kunnan palvelutarjonnalle. Tekoäly auttaa datan kokoamisessa, vaikutusten arvioinnissa ja sopivien tapojen löytämisessä keskustelun käymiseen.

- Kansalainen muuttaa uudelle alueelle. Tekoäly tuo tietoa alueen palveluista, toimijoista, verkostoista ja toiminnasta, johon mennä mukaan toimimaan alueen hyväksi. Tekoäly voi auttaa kansalaista esim. perustamaan alueelle lähiruokaverkoston tai löytämään kanavan, jonka kautta tarjota vertaistukea.

Lausuntoa ovat SYKEssä kommentoineet ja valmistelleet:

Jukka Santala

Laura Uusitalo

Jari Silander

Saku Anttila

Maija Faehnle

Taru Peltonen

Santala Jukka

Suomen ympäristökeskus SYKE - Jukka Santala, johtaja, SYKE tietokeskus